

Stopař

Je pozdní říjen. Včera jsem na obchvatu kolem Holic zastavil stopaři.

„Jsem Ondra, kam jedeš?“

„Do Hranic na Moravě.“

„Vezmeš mě do Stradouň? Je to jedna vesnice před Mejtem.“

Ondrovi je 73 a je na ulici. Už 14 dní. Před čtyřmi měsíci mu zemřela žena.

„Vidíš, to je Janinka,“ ukazuje mi fotku a nic nedbá, že se musím věnovat řízení. „Spolu jsme byt ještě uplatili, ale sám jsem na to neměl. Skončil jsem na ulici. Nemáš něco k jídlu? Za týden dostanu důchod, to budu za vodou. Jenže z azyláku tě stejně ráno vyhodí a můžeš přijít zpátky až večer. I z nádraží tě vyhodí: nemáš jízdenku? Tak padej!“

Ondra je čistý a nesmrdí. „A co jste v životě dělal?“ ptám se.

„Já jsem byl violoncellista, víš? Hrál jsem v krematoriu, po akcích, no byl to nádherný život.“ Jsem smutný. Ondra je krásný a citlivý člověk, jak jinak, když hrál celý život na cello, vždyť to člověka musí pořádně poznamenat a proměnit. Jak krutá pak musí být ulice! Snad zrovna místy, kde žije, s Janinkou chodili.

„A co děti, ty jste s Janinkou neměli?“

„Janinka byla nemocná, děti jsme mít nemohli.“

Je na něm vidět, jak se milovali. Jistě spolu byli tak padesát let. Co vše se musí dít v duši violoncellisty, kterého na stáří potká takový zvrát? Ovdovět, a na to skončit na ulici?

„Nedal bys mi nějaké peníze, abych přežil, než mi přijde důchod? Jedu ke kamarádovi, snad bude doma.“

Kamarádovi bude tak osmdesát, tipuji.

„Snad se o mne Pán Bůh postará. A co ty, chodíš do kostela?“

„Jsem kněz,“ povídám.

„Kněz?“ Ondrovi zvlhnou oči.

„Kněz,“ říkám.

Dojeli jsme. Dávám Ondrovi peníze, aby viděl, že se o něj Pán Bůh opravdu stará, a naplňuje mne posvátný pocit, že jsem mohl chvilku v autě vézt Ježíše. Jel jsem dál, ale to už Ondra neviděl, že tentokrát oči zvlhly mně.

Cestou přemýšlím, co vlastně Jan Křtitel myslel tím, že „Ježíš bude křtít Duchem svatým“. Snad můžeme říci, že tu jde o zázrak velkorysosti?

Jsme-li velkorysí, věci vždy dostanou svůj správný řád. Ve velkorysosti jde totiž o samu podstatu vesmíru, ten je přece dílem toho, který je Velkorysost sama. Sleduji se sympatií marné namáhání astronomů, snažících se stále silnějšími dalekohledy a stále dál dolétajícími družicemi dopátrat, jak to vlastně s vesmírem je, aby nakonec znovu a znovu zjišťovali, že je to zase ještě nějak jinak. Úžasné, a zároveň frustrující.

Jestliže bych Ondrovi, tak jako všichni řidiči přede mnou, nezastavil, žádný příběh by se neudál, jen bych prostě projel kolem starého podivného pána. Jenže jsme-li velkorysí, to Pán Bůh se stará. Jsme totiž v jeho řádu věcí a starat se mu umožníme.

Druhého dne spatřil Jan Ježíše, jak jde k němu, a řekl: „Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa. To je ten, o němž jsem řekl: Za mnou přichází někdo větší, neboť byl dříve, než já. Já jsem nevěděl, kdo to je, ale přišel jsem křtít vodou proto, aby ho poznal Izrael.“ Jan vydal svědectví: „Spatřil jsem, jak Duch sestoupil jako holubice z nebe a zůstal na něm. A já jsem stále nevěděl, kdo to je, ale ten, který mě poslal křtít vodou, mi řekl: „Na koho spatříš

sestupovat Ducha a zůstat na něm, to je ten, který křtí Duchem svatým. ' Já jsem to viděl a dosvědčuji, že toto je Syn Boží. ' (J 1,29-34)

Jan zde o Ježíšovi říká svá dvě nejdůležitější tvrzení. Snad jen kvůli těm dvěma větám musel strávit všechna ta dlouhá léta samoty na poušti.

Ježíš je Bohem poslaným beránkem, „nesoucím“ hřích světa, a – jak napovídá řecké přítomné participium (*airón*) – nesoucím ho stále. Chceme-li trochu pochopit tento obraz, musíme se možná obrátit na synoptická evangelia a jejich popis Ježíšova křtu (Janovo evangelium Ježíšův křest nepopisuje).

Jan Křtitel je obrovská postava, je posledním starozákonním i novozákonním prorokem, prorokem přelomu věků. Je jako oheň, co přitahuje davy z mrazivé zimy, a setkání s ním člověka nutí vykřičet všechnu svou bídu; jako když potkáme svatého člověka, chceme být v jeho blízkosti, a zároveň se z hloubi duše stydíme. Jan ohlašuje příchod něčeho velikého, čemu snad ani sám nerozumí, je ve službě síly, jež jím prostupuje a jíž není schopen odolat. Chudí i bohatí mu vyznávají všechno zlo, co jako bahno obalilo jejich duše, a chtějí zase svobodně dýchat, a po setkání s průzračnou silou Janovy osobnosti se mají potřebu ponořit do Jordánu. Jordán, ta chloubka Izraele, ta řeka, co přináší život, je plná špíny hříchů všech lidí. Jan Křtitel, správně Jan Baptista, je tím, kdo noří a smývá (řecké *baptisma*, ponoření či obmytí, se v češtině stalo „křtem“, od slova Kristus, čímž se jeho doslovný význam smazal), a řeka života se tak postupně mění v řeku hříchu.

Jen co jsou všichni obmyti, úplně z konce řady, jako ten poslední žebrák, přistoupí Ježíš. Jeho duše je čistá jako sníh a jeho oči mírné jako oči beránka vedeného na porážku. Jan sám si s ním neví rady. „Já bych měl být umyt od tebe, ne ty ode mne!“ Od kterého hříchu by měl Ježíše obmýt?

„Jen nech být, Jene, je třeba naplnit všechnu Otcovu spravedlnost,“ – jak říká Ježíš Otcovu milosrdenství ke všemu stvoření. Jen co se ponoří do Jordánu, hluboko do zla všech, co tu byli před ním a budou po něm, vody jsou uzdraveny. On, čistý a bez hříchu, z nich naopak vyjde jako špína celého světa. Jen co se to stane, ozve se hlas jeho Otce: „Můj Synu, jak tě miluji!“ Ježíšův křest v Jordánu je předobrazem jeho křtu na kříži, tedy jeho smrti, jeho křtu Duchem svatým.

Snad jen svatý Pavel to pochopil, když napsal: „Jeho, který nepoznal hřích, za nás hříchem učinil, abychom se my v něm stali Boží spravedlností“ (2K 5,21), a aby to nebylo málo, o kus dál uvádí, že „aby nás Kristus vykoupil z prokletí Zákona, stal se pro nás prokletím“ (Ga 3,13).

Jednou jsem seděl dlouhé hodiny v lese a přemýšlel.

Je zima, nebe jako šedá deka, trochu prší, hlavou se mi honí celý můj život. Jako batoh, přišitý ke kůži, mne tíží všechno, co jsem zkazil, komu ublížil, co už nikdy nelze vzít zpátky a co už nikdy nelze napravit. Ježíš byl kvůli mne učiněn hříchem a stal se prokletím. Sužují mne ta tajemná slova a zároveň jsou mi cizí, marně se snažím dosáhnout jejich hloubky, dobrat jejich dna. Srdce jakoby mi umřelo.

Co to? Chvilí najednou přestává pršet, mraky se rozestupují jako tehdy nad Jordánem, a na několik sekund mne ozáří slunce. Rozum sestupuje do srdce: Jsem milován i přesto! Jsem si tím jistý, najednou to vím! Je těžko psát o něčem, co se nedá vyjádřit slovy. „Můj milovaný synu!“ zazpívá na okamžik nebe a zase se zatahuje šedí.

Svatý Pavel ještě později napsal, že jsme „byli ponořeni v Ježíše Krista, v jeho smrt jsme byli ponořeni a spolu s ním pohřbeni“, abychom spolu s ním mohli být vzkříšeni a mohli v životě kráčet novou cestou (srov. Ř 6,3-4). Ježíš zemřel, a s ním i můj hřích. Ježíš vzkříšený je pak znovu oním čistým beránkem, jako tehdy, když přišel k Jordánu. Je ale beránkem tím „živým zabitým“ (Zj 5,6), stále nesoucím hřích světa.

Jan o Ježíšovi dále říká, že je tím, který „křtí Duchem svatým“.

Je tím, který svou smrtí – kdy člověk zabil vtělené milosrdenství – svět noří do Ducha velkorysé lásky, lásky, jež se dává a nic nečeká zpět. Jedná se o stejného Ducha, který se vznášel nad vodami prvotního chaosu (Gn 1,2), aby z něj mohl povstat vesmír v celé své velkorysé a velkolepé nádheře. Je tím, jehož mírou je velkorysost, kterou Ježíš na kříži dovedl do krajnosti.

Ježíšova smrt je proto novým stvořením a novým začátkem. Je novým životním principem jeho učedníků. Bude tomu tak vždy, když budeme velkorysí – pak kolem sebe uvidíme rašit nový život.

Jestliže nikdo nezastaví, já musím zastavit vždycky. Jsem přesvědčen, že jen tak se může Pán Bůh „starat“.

Jen věřím, že se o Ondru stará i nadále.